

витратами, оцінки результатів своєї діяльності, вартості свого бізнесу. Така система повинна функціонувати, спираючись на розгорнуту технологію бюджетування та внутрішньофірмове трансферне ціноутворення, що дозволяють оцінити ефективність діяльності кожного окремого підприємства в складі корпоративної структури та самої корпорації взагалі, що сприятиме підвищенню ефективності консолідації активів.

Література

1. Олійник В.Я. Управління корпоративними фінансами : навч. посібник / В.Я. Олійник [та ін.]; наук. ред. Н.М. Деєва. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 200 с.
2. Євтушевський А. Стратегія корпоративного управління : наукове видання / А. Євтушевський, К.В. Ковальська, Н.В. Бутенко. – К. : Знання, 2007. – 287 с.
3. Круш П.В. Формування та розвиток моделі корпоративного управління в трансформаційній економіці : навчальний посібник / П.В. Круш [та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.

УДК 06.044.5(44)

ДОСВІД ВЕДЕННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СПРАВИ У ФРАНЦІЇ

**САВАСТЄЄВА О. М.,
аспірант НДФІ ДННУ “Академія
фінансового управління” Головного
управління Державної казначейської
служби України в Одеській області**

В даній статті розглянуто сутність бюджетного устрою Франції, характерні риси здійснення бюджетного процесу, особливості організації національної казначейської системи, проаналізовано механізми функціонування інституту державних бухгалтерів казначейства. Також в статті докладно вивчено можливості перейняття позитивного досвіду ведення казначейської справи Франції та його адаптації до сучасних соціально-економічних умов існування української держави.

В данной статье рассмотрены сущность бюджетного устройства Франции, характерные черты осуществления бюджетного процесса, особенности организации национальной казначейской системы, проанализированы механизмы функционирования института государственных бухгалтеров казначейства. Также в статье подробно изучены возможности перенять позитивный опыт ведения казначейского дела Франции и его адаптации к современным социально-экономическим условиям существования украинского государства.

In the article the essence of a budgetary arrangement of France, characteristic features of realization of budgetary process, feature of the organization of national exchequer system are considered, mechanisms of functioning of college of the state bookkeepers of treasury are analysed. Also in article possibilities to adopt experience positive experience of conducting exchequer business of France and its adaptation to modern social and economic conditions of existence of the Ukrainian state are in detail studied.

Вступ. В сучасних умовах основним завданням державного управління є побудова ефективної соціально-орієнтованої економіки. З огляду на зазначене, одним з

найпріоритетніших практичних завдань менеджменту держави сьогодні є забезпечення рівномірності розвитку окремих адміністративно - територіальних одиниць на засадах соціальної справедливості та максимального наближення надання державних послуг до їх безпосередніх споживачів. Оскільки вирішення зазначених питань здійснюється шляхом реалізації функціонування казначейської системи обслуговування виконання бюджетів, цілком доцільне детальне вивчення національних особливостей ведення казначейської справи розвинутих західних країн, зокрема Франції, та перейняття позитивного досвіду в рамках активного міжнародного співробітництва.

Аналіз досліджень. Вирішенню завдань реформування виконання бюджетів органами казначейства на підставі вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн, зокрема функціонування інституту державних бухгалтерів Франції, приділяли досить багато уваги такі вчені, як Даневич О.С., Чечуліна О.О., Булгакова С.О., Юрій С.І., Стоян В.І., Пасічник Ю.В., Губар Н. та інші.

Однак незважаючи на глибину наукових досліджень, низка теоретичних і методичних питань, що стосуються використання французького досвіду ведення казначейської справи, в нашій країні залишаються невирішеними в повній мірі і вимагають подальшого дослідження. Так, недостатньо вивченими залишаються питання дослідження функціонування інституту державних бухгалтерів казначейства, аналізу розподілу повноважень між розпорядниками кредитів та державними бухгалтерами, розробки організаційно-методичного механізму адаптації казначейського досвіду Франції та його впровадження в сучасну українську практику діяльності органів державного казначейства.

Постановка завдання. Завданням дослідження є аналіз особливостей організації бюджетного процесу у Франції, його обслуговування органами казначейства, розробка комплексу науково – методичних рекомендацій щодо запровадження французького досвіду на загальнонаціональному рівні в Україні.

Виклад основного матеріалу. Бюджетна система Франції є багатоланковою і складається з:

- загальнодержавного бюджету;
- місцевих бюджетів;
- спеціальних рахунків Казначейства (відкриваються для державних установ, які здійснюють виробничу і комерційну діяльність);
- приєднаних бюджетів (для фінансування пошти та телеграфу, сільськогосподарських дотацій);
- операцій тимчасового характеру [1].

Варто відзначити, що одним з найвагоміших інструментів бюджетного менеджменту Франції є інститут надання державних публічних послуг. Відомий французький економіст Фредерик Бастиа зазначав: "у всіх країнах світу існує особливий клас послуг – публічних, що надаються, розподіляються та винагороджуються та здійснюють зовсім іншу еволюцію, ніж приватні та вільні послуги. Коли потреба, та чи інша, набуває загального та єдиного характеру, достатнього для того, щоб назвати її публічною потребою, люди, що входять до будь-якої спільноти, (комуни, провінції, країни), можуть задовільнювати цю потребу власними колективними діями або ж колективними діями, які вони доручають іншим людям. В цьому випадку вони призначають чиновників, які надають та розподіляють в даній спільноті відповідну послугу, за що отримують винагороду. Для надання публічних послуг необхідні податки" [2].

Оскільки казначейство Франції відіграє одну з найголовніших ролей у функціонуванні механізму, за допомогою якого здійснюється процес реалізації публічних послуг, розглянемо інститут казначейства більш докладно. Водночас зазначимо, що в основу державного фінансового управління Франції покладено принцип чіткого та законодавчо закріпленого розмежування повноважень між розпорядниками кредитів та державними бухгалтерами.

Розпорядник кредитів (ним може бути мер, голова (президент) генеральної або регіональної ради) є особою виборною, що забезпечує виконання повноважень, які на нього покладаються відповідним виконавчим органом колективу. Бухгалтери – державні службовці, які знаходяться у штаті казначейства та за вказівкою розпорядників кредитів виконують усі

операції за доходами та видатками загального бюджету і спеціальних рахунків казначейства, ведуть рахунки місцевого органу самоврядування, а також усі казначейські операції, що відносяться до компетенції держави, та несуть матеріальну відповідальність за будь-які незаконні дії та фінансову звітність [1].

Державні бухгалтери казначейства здійснюють оперативне управління коштами державних організацій, забезпечують їх збереження, за дорученням розпорядника кредитів проводять видатки та ведуть бухгалтерські документи щодо проведених операцій [3].

Отримуючи розпорядження на здійснення видатків, державний бухгалтер відповідно до покладених на нього завдань повинен з'ясувати наступні обставини:

- визначити статус розпорядника кредитів або уповноваженої їм особи та її повноваження щодо проведення видатків;
- перевірити правильність віднесення окремих статей видатків відповідно до статей бюджетної класифікації;
- переконатися у наявності вільних обігових коштів для здійснення транзакції;
- з'ясувати законність існування боргових вимог шляхом перевірки наданих підтверджених документів;
- перевірити правильність застосування процедури закупівель товарів, робіт чи послуг за державні кошти. [4]

Слід також зазначити, що відповідними нормативними документами, що регламентують діяльність державних бухгалтерів, визначається вичерпаний перелік документів, що підлягають перевірці, та обставини, за яких бухгалтери відмовляють у проведенні операції [5]. Враховуючи викладене, на наш погляд, досвід функціонування інституту державних бухгалтерів цілком можливий для застосування у вітчизняній практиці організації казначейського обслуговування виконання бюджетів. Вважаємо, що основними напрямками комплексу організаційно – методичних рекомендацій щодо впровадження в життя казначейського досвіду Франції в межах окремої адміністративно – територіальної одиниці повинні стати організація роботи працівників органів державної казначейської служби в місцях знаходження відповідних органів місцевого самоврядування (наприклад, обласних державних адміністрацій), що передбачатиме:

- організацію управління бюджетними асигнуваннями місцевих органів влади – збирання грошових коштів, здійснення контролю за цільовим спрямуванням видатків як на етапі прийняття зобов'язань, але і на етапі їх оплати;
- здійснення постійного моніторингу аналізу фінансово-господарського стану певного органу місцевого самоврядування за допомогою системи визначених показників, ведення бухгалтерського обліку та складання консолідованої фінансової звітності;
- організацію надання консультативних послуг з питань законодавства, що регламентує бюджетний процес в Україні [6].

Таким чином, здійснення обслуговування розпорядників коштів уповноваженим працівником державної казначейської служби повинно бути організовано наступним чином:

1. Казначей приймає безпосередню участь на стадії взяття зобов'язань та засвідчує всі документи, які є підставою для їх виникнення після особистого переконання у факті їх реальної появи.
2. Казначей опрацьовує документи, на підставі яких здійснюється взяття зобов'язання за допомогою програмно – технологічних комплексів.
3. На підставі поданих розподілів виділень асигнувань головних розпорядників коштів казначей опрацьовує дані щодо зарахування виділень асигнувань розпорядником нижчого рівня.
4. На підставі зареєстрованих зобов'язань, наданих підтверджених документів, виписок з реєстраційних та спеціальних рахунків розпорядника за дорученням керівника бюджетної установи готуються платіжні доручення для проведення видатків та завіряються підписами посадових осіб розпорядника у відповідності з картками із зразками підписів та відбитком печатки.
5. За допомогою програмних комплексів, що надають можливість використання засобів накладання електронного цифрового підпису, казначей здійснює транзакції щодо зарахування

виділених асигнувань головними розпорядниками коштів та оплати видатків на підставі платіжних документів.

6. Після завершення операційного дня казначей формуює виписки з особових, реєстраційних та спеціальних рахунків, відкритих на ім'я розпорядника.

7. На підставі даних виписок звітні показники казначей відображає в регістрах бухгалтерського обліку та складає консолідовану фінансову звітність.

Для успішної реалізації висунутих автором пропозицій щодо використання адаптованого досвіду організації казначейської справи у Франції необхідно здійснення заходів у наступних напрямках:

- чітке визначення та розмежування повноважень розпорядників бюджетних коштів та працівників органів державної казначейської служби на законодавчому рівні;

- визначення конкретних прав та обов'язків працівників органів державної казначейської служби для виконання покладених на них завдань;

- визначення нового ступеню відповідальності працівників органів державної казначейської служби за операції з бюджетними коштами та за дотриманням законності їх проведення на підставі переважного застосування аспекту матеріальної відповідальності;

- матеріально-технічне забезпечення робочих місць працівників казначейства у місцях територіального знаходження органів місцевого самоврядування;

- створення ефективно функціонуючої телекомунікаційної мережі та впровадження інформаційно-програмного забезпечення з метою отримання можливості використання надійних захищених каналів зв'язку для обміну інформацією;

- проведення комплексу заходів по навчанню та підвищенню кваліфікації співробітників казначейства з метою виконання покладених на них функцій фінансових експертів, аналітиків та консультантів з питань належного дотримання законодавства у бюджетній сфері.

Висновки. Механізм дії взаємопов'язаних елементів та окремих ланок системи організації казначейського обслуговування Франції абсолютно виважений, логічно обґрунтований та підкріплений законодавчими та нормативними документами. Але найголовнішим є той факт, що його багатолітнє практичне застосування має характерними рисами надзвичайну ефективність та раціональність в управлінні державними фінансовими потоками. Зазначимо також, що застосування позитивного досвіду Франції за умови створення відповідних правових, матеріальних, технічних та технологічних умов цілком можливе для України.

Література

1. Юрій С.І., Стоян В.І., Даневич О.С. Казначейська система: Підручник – Т.: Карт-бланш, 2006. - С.716.
2. Бастиа Фредерик. Экономические гармонии. Избранное / Пер. с франц. Ю.А. Школенко; Предисл. Гр. Г. Сапова. – М.: Эксмо, 2007. – С. 353.
3. Кульман Анри. Экономические механизмы / Пер. с франц. Е.П. Островской; Общ. ред. Н.И. Хрусталёвой. – М.: Прогресс, универс., 1993. – 200 с. - /Деловая Франция/.
4. Губар Н. Досвід функціонування казначейських систем у розвинених країнах / Н. Губар //Вісник Української академії державного управління при Президенті України. – 2003. - № 2. – С. 463-468.
5. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: навчальний посібник / Ю.В. Пасічник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2003. – 523 с. (Вища освіта ХХІ століття).
6. Булгакова С.О. Казначейство зарубіжних країн : навчальний посібник / Булгакова Світлана Олексіївна; Київ. Національний торгово-економічний ун-т. – К., 2000. – 82 с.